

Erilaisia ristikoiita

Suomessa yleisin sanatehtävätyyppi on kuvaristikko. Se on tuttu sellaisillekin ihmisille, jotka eivät itse harrasta ratkomista. Kuvaristikoiita on kaikkialla. Lähes jokaisessa lehdessä on jonkinlainen kuvaristikko, pieni tai suuri, helppo tai vaikea.

Kuvaristikossa suurin osa vihjeistä on sanallisia, mutta mukana on myös piirroksia ja valokuviaakin. Nämä tekevät ristikosta eloisan ja monipuolisemman. Vihjeissä voi olla monenlaisia vippaskonsteja ja sanaleikkejä. Jotkut pitävät niistä, toiset eivät.

Toinen yleinen ristikotyyppi on ns. höyryristikko, jossa vihjeet ovat pelkästään sanallisia ja esitetään luettelona varsinaisen ristikon ulkopuolella. Höyryristikon vihjeet ovat ensimmäiseen asiapitoisia, minkäänlaista kikkailua ei yleensä sallita, eikä huumoriaakaan juuri suvaita. Miksi asia on näin? Jokaiseen lajityyppiin on vuosien varrella syntynyt omat kirjoittamattomat sääntönsä, joiden rikkomista pidetään pahana. Ratkojalla on tietty ennakkokäsitys siitä, millainen kunkin tehtävätyypin pitäisi olla, eikä hän välttämättä pidä yllätyksistä.

Tämä on laatijan kannalta ikävää, koska laatija mielellään keksisi aina jotakin uutta. Laatijan onneksi on olemassa myös muuntyyppisiä sanatehtäviä, joissa on enemmän vapauksia. Omat sääntönsä on toki niilläkin. Piilosanavihjeissä on aina vähintään kaksi

osaa, joista toinen on suora, toinen kätkeyty. Kätkeyty vihje voi olla vaikkapa sanaleikki tai anagrammi. Vihjelauseet voivat olla hyvinkin kiemuraisia, eikä niissä aina näytä ensi silmäyksellä olevan päätä eikä häntää. Piilosanat ovatkin jääneet melko pienen joukon harrastukseksi. Niiden huumori ei avaudu kaikille, ja monelle ne kai ovat liian vaikeita ratkoa.

Kryptot taas ovat monien mielestä liiankin helppoja. Totta on, että kun pääsee alkuun ja saa suurimman osan kirjaimista selville, loppu voi tuntua vain mekaaniselta toiselta, joka ei tarjoa älyllistä haastetta. Hie-man lisävaikeutta tuo, jos jokaista numeroa voikin vastata useampi kuin yksi kirjain. Tällaisia tehtäviä sanotaan valintakryptoiksi. Sokkokryptossa taas ei ole ollenkaan kuvalista vihjettä, joten alku voi olla melkoisen hankala.

Muuntyyppiset sanatehtävät ovat harvinaisia, mutta niitä voi löytää joistakin ristikolehdistä ja joskus muualtakin. Tavoristikossa jokaiseen ruutuun tulee kokonainen tavu, ei vain yksittäinen kirjain. Avoristikossa vihjeet on sijoitettu reunoille, ja sanat kirjoitetaan toistensa perään ilman väliruutuja.

On olemassa vielä muitakin sanatehtävytyyppejä, joiden mainitsemiselle ei tässä ole tilaa. Ratkojan ei kuitenkaan kannata pelästyä niitä, vaan käydä niiden kimppuun ennakkoluulottomasti. Niistä voi saada uudenlaista iloa. Joskus voi yllätyä myönteisesti.

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi
 Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/